

LIBRIS | VASILE ANDRU We know
books

Neoisihasmul

Controverse

Editura Paralela 45

Cuprins

Neoisihismul	5
Arhim. Teofil Părăian (extrase)	7
Dialog cu Părintele Teofil Părăian	15
Al doilea dialog cu Părintele Teofil Părăian	28
Îndreptarul de viață al Părintelui Teofil Părăian (Dialog din iulie 1995)....	38
Ultimii doi ani de viață ai Părintelui Teofil	41
Ultima săptămână de viață a Părintelui Teofil Părăian.....	48
Cele șapte controverse (sau erezii?) ortodoxe românești din anii '90.....	54
O execuție cu gloanțe oarbe la mănăstire ...	77
Microstagiul „Neoisihismul” ținut la Târgu-Jiu, relatat de un participant.....	94
De la isihismul folcloric la isihismul niptic.....	100

Cu Părintele Stăniloae, despre experiențe spirituale.....	112
O artă filocalică de a trăi	122
Căsătoria ca ascetism pozitiv	129
Handicapul monahismului față de căsătorie.....	134
Mănăstirea din Essex, misionară, dar nu isihastă	139
<i>Incrementa atque decrementa</i> (Creșterea și descreșterea Cercului de Practică Isihastă)	151
Cum se ruga Hristos.....	156
 <i>Pașii începătorului</i>	162
<i>Glosar de termeni tematici</i>	165

Neoisihasmul

Neoisihasmul este un termen pe care l-a propus Părintele Teofil Părăian. El se referă la: isihasm cu mirenii, ales de tot mai mulți mireni, individual sau în grupuri. Făcut în lume, de tot mai mulți mireni, înmulțește rugăciunea în lume.

Pot exista diferențe între isihasmul tradițional și neoisihasm, diferențe perfect normale, prin timp, prin limbaj, prin mediu. Rugăciunea de toată vremea a mirenilor nu este totuna cu „rugăciunea prin care se mântuiesc călugării”, deși în ambele cazuri se folosește aceeași formulă.

Isihastul mirean nu se agață de un duhovnic care să-l îndrume, pur și simplu pentru că ar avea nevoie de un duhovnic care să fi practicat isihasmul, ori așa ceva, zice Părintele Teofil, nu există – el n-a întâlnit, în

55 de ani de bucurie neoisihastă, niciun singur duhovnic cunoscut în isihasm.

Evident, Părintele Teofil, prin înțelepciune, este cu cel puțin 55 de ani înaintea vremii sale.

Părintele Teofil a vorbit despre neoisihasm prin anii 1993-1995, când isihasmul cu mireni luase o amploare cu consecințe notabile.

Cum isihasmul era practicat de un public mirean tot mai numeros, a apărut o reacție oficială, nu sinodală, dar din partea unor clerici însemnați, cum că isihasmul cu mireni, neoisihasmul, este „necanonic”, o anomalie. Atunci Părintele Părăian intervine foarte competent și spune:

Ba este o bucurie! Pentru că sporește rugăciunea în lumea de azi! Neoisihasmul e o bucurie, și chiar este timpul să fie încurajat.

Părintele Teofil a vorbit despre neoisihasm numai în prezența neoisihăștilor. Nu a vrut să-l scoată în prim-plan, ci doar să-i certifice pe cei care lucrau deja. Deci nu a făcut pledoarie pentru acest fenomen, ci doar l-a constatat și acreditat în fața celor care erau în temă.

V.A.

Arhim. Teofil Părăian
(extrase)

Neoisihasmul – o bucurie

Autorul unui articol dintr-o publicație se arăta convins că neoisihasmul este o anomalie. Personal însă, nu sunt de acord cu aceasta, ci susțin că *neoisihasmul este o bucurie*. Tocmai aceasta vreau să demonstrez în cele ce urmează.

Neoisihasmul – Readucere-aminte a nevoii de îmbunătățire sufletească

Așadar, pornesc de la convingerea mea, anume că neospiritualismul isihast, respectiv neoisihasmul, este o bucurie. Cum am ajuns la gândul acesta? Am ajuns luând aminte la faptul că neoisihasmul are darul de a pune în atenție, în vremea noastră, pentru contemporanii noștri, ceva ce s-a uitat de mult, ceva ce nu mai este în

preocuparea nici măcar a credincioșilor noștri, adică lucrarea de îmbunătățire sufletească, ce poate fi realizată prin rugăciunea de toată vremea, adică prin repetarea cât mai des a rugăciunii făcute cu mintea în inimă, cuprinse în cuvintele: „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul!”.

Eu am aflat de rugăciunea „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul” de la Părintele Arsenie Boca, în anul 1942. (...) Când m-am întâlnit cu părintele, la sfârșitul lui august 1942 – având eu atunci doar treisprezece ani și jumătate –, Părintele a vorbit cu mine ca și cu un om mare și mi-a spus și cum să fac rugăciunea. (...)

Nu eram călugăr, ci eram mirean, credincios de rând, cu preocupări de școală...

Un duhovnic? Care?

De observat că Părintele Arsenie, dându-mi indicații în legătură cu felul cum urma să fac rugăciunea propusă de el, nu mi-a spus nimic despre necesitatea de a lua legătura cu vreun duhovnic sau om experimentat în lucrarea rugăciunii de toată vremea. Poate că Părintele știa că, chiar căutând eu

LIBRIS | We know books

un astfel de om, nu l-aș fi găsit – ceea ce cred și acum. Nu mi-a spus Părintele Arsenie nici să-l mai caut pe el... L-am revăzut abia peste 23 de ani.

Când am ajuns student la teologie, adică după șase ani, de când știam și practicam rugăciunea cu care se mântuiesc călugării, dar care se recomandă și mirenilor, colegii mei mai mari, care citiseră câte ceva în legătură cu „Rugăciunea lui Iisus”, mi-au spus că este absolut necesar să ai un duhovnic, un îndrumător, căci altfel poți ajunge la rătăcire și ești în primejdie să cazi din bine și să ajungi la rău.

Eu mărturisesc acum și am mărturisit-o deseori că nu-mi pot închipui să ajungă cineva „la rău” cerând ajutorul Mântuitorului! Când cerem ajutorul lui Dumnezeu, nu ne bazăm pe noi înșine, ci ne bazăm pe ajutorul lui Dumnezeu în viața noastră. Nu-mi pot închipui să te lase Dumnezeu să ajungi în rătăcire și să cazi în primejdie când tu zici către Mântuitorul „Miluiește-mă pe mine, păcătosul”.

Și mai trebuie să spun ceva: de-a lungul vieții mele, din 1942 încoace, deci vreme de 55 de ani, **n-am întâlnit pe nimeni despre**

care să fiu încredințat că m-ar putea ajuta datorită experienței pe care o are.

Chiar și cei socotiți ca duhovnicii cei mai mari din țara noastră, când i-am întrebat despre rugăciune, mi-au spus ceea ce puteam să aflu eu însumi din cărți, pentru că mi-au pus înaintea citate din învățăturile Părinților care au fost preocupați de această lucrare. Și mai adaug ceva: *eu n-am întâlnit pe nimeni despre care să am încredințarea că practică la măsuri mari „Rugăciunea lui Iisus”...*

Acestea fiind spuse, să revenim acum la „neoisihasm”, atât de dezavuat și de criticat. De ce zic eu că „neoisihasmul este o bucurie”? *Neoisihasmul e o bucurie prin existența lui, el face pentru mulți ceea ce a făcut Părintele Arsenie pentru mine: pune în atenție preocupări isihaste tradiționale, la măsurile omului modern.*

Chiar dacă isihasmul din vremea noastră nu-i identic cu isihasmul tradițional, despre care noi știm doar din cărți, nu și din experiența celor angajați în lucrarea isihastă (moștenită de la înaintași) – pentru că așa ceva trebuie să recunoaștem că nu există –, *el, isihasmul modern, are meritul că atrage atenția asupra angajării în rugăciune prin rugăciunea de toată vremea.*

LIBRIS | We know books

Neoisihăștii insistă pentru rugăciunea cu mintea în inimă, care îndeamnă la înmulțirea rugăciunii și care doresc să creeze o atmosferă de rugăciune, pentru o cât mai mare angajare a credincioșilor întru apropierea de Dumnezeu și pentru înmulțirea bineului, prin rugăciune. Pentru aceasta, eu susțin că „neoisihasmul este o bucurie” și mai susțin că *neoisihasmul n-ar putea fi înlocuit cu altceva, cel puțin deocamdată.*

Amestecuri străine?

Cei îngrijorați de amestecuri străine de Ortodoxie în lucrarea de înmulțire a rugăciunii propusă și susținută de neoisihăști, așa cum sunt ei, ar trebui să se gândească la împrejurarea aceea, istorisită în Sfânta Evanghelie, anume că apostolul Ioan l-a informat pe Iisus că a văzut pe unul izgonind demoni în numele Lui și că l-a oprit pentru că nu merge împreună cu ucenicii după Iisus. Atunci Domnul i-a spus: „Nu-l opriți, că nu e nimeni care, făcând minuni în numele Meu, să poată degrabă, după aceea, să mă grăiască de rău. Cine nu este împotriva noastră este pentru noi.” (Marcu 9,38-40). Așa e și cu neoisihasmul; va fi având el unele deviații, dar în principal, face

lucru de folos, face lucru de înmulțire a rugăciunii și a îmbunătățirii sufletești, prin rugăciunea îndesită.

(...) Deci să mulțumim Domnului pentru un astfel de curent spiritual [isihasmul cu mirenii] și să ne încadrăm în lucrarea pe care o recomandă și pe care o promovează.

Amestecurile străine de gândirea creștină și de gândirea ortodoxă în gândirea și practica neoisihastă nu sunt esențiale, ci esențială este practica isihastă, adică rugăciunea de toată vremea, ce se face în completarea rânduielilor liturgice ale Bisericii și uneori chiar în paralel cu aceasta.

Înmulțind rugăciunea

Isihasmul/neoisihasmul, înmulțind rugăciunea, înmulțește și bucuria, duce la bucurie, susține și menține bucuria în suflet, așa că poate fi socotit, pe bună dreptate, „o bucurie”.

Cu îndrumările pe care le-am primit de la Părintele Arsenie în legătură cu rugăciunea de toată vremea, am pornit la drum, fără să știu de isihasm, fără să am îndrumător, fără să mă consult cu vreun duhovnic, într-o vreme când nu se știa și nu se vorbea de

isihasm. Isihasmul meu – și cel vechi și cel nou – au fost îndrumările lapidare pe care mi le-a dat Părintele Arsenie. N-am știut de Sfântul Grigorie Palama, nici de Sfântul Grigorie Sinaitul, de părinții trezvitori, ca Filotei și Isihie, și am zis-o.

Introspecție. Folosindu-mă de rugăciunea isihastă, fără să știu de isihasm, în mod paradoxal, în loc să ajung la liniște, am ajuns la neliniște, pentru că m-am întâlnit cu mizeria din mine, pe care o purtam în suflet, fără să știu de ea. Rugăciunea a avut darul de a scoate la iveală mizeria pe care o aveam și de care nu știam.

Aceasta a fost la început. Iar după aceea, tot datorită rugăciunii, am ajuns la liniște și la bucurie. Am ajuns la bucuria izvorâtă din credință, la o bucurie pe care o aveam și despre care nu știam. Pentru mine, rugăciunea isihastă, câtă am făcut-o, a fost și izvor de bucurie, așa cum poate să fie la toți cei care o fac.

Sfârșesc aceste considerații în legătură cu neoisihasmul cu afirmația cu care am început: departe de a fi o „anomalie”, neoisihasmul este „o bucurie”. Scurt vorbind, neoisihasmul, așa cum se prezintă el, așa

criticat cum este de unii, este totuși o bucurie. Neoisihasmul este o bucurie.

Extrase din:

1. Arhim. Teofil Părăian, *Rugăciunea – piatra de încercare a tuturor lucrurilor* (Editura Agaton, 2006)
2. Arhim. Teofil Părăian, *Să gândim frumos ca să trăim frumos* – (Editura Agaton, 2012)